

Verschillende clubs verdienen een
verschillende aanpak

Het hoe en waarom van maatschappelijk actieve sportverenigingen

Het vergroten van de maatschappelijke waarde van sport is een van de speerpunten van het huidige overheidsbeleid. De overheid verwacht dat sportverenigingen een bijdrage leveren aan het bevorderen van de volksgezondheid, sociale binding en integratie. Onderzoek naar de maatschappelijke activiteiten van zeventig Amsterdamse sportverenigingen toont aan dat twee derde van deze verenigingen maatschappelijk actief is. "Maatschappelijk betrokken zijn, is je openstellen voor iedereen, een thuis bieden voor iedereen die dat nodig heeft", aldus een bestuurder van zwemvereniging Kon. AZ 1870 die meedeed aan het onderzoek. Onderzoekster Marieke de Groot zet de belangrijkste conclusies en tips voor beleidsmakers op een rij.

Hoe maatschappelijk actief zijn Amsterdamse sportverenigingen eigenlijk? En welke factoren beïnvloeden de sportverenigingen om maatschappelijk actief te zijn? Dit zijn belangrijke vragen waar het Amsterdamse onderzoek antwoord op geeft. De geïnterviewde verenigingen zijn willekeurig geselecteerd en de diversiteit was groot als het gaat om grootte, type sport en spreiding. Voetbal, tennis, judo, gymnastiek, korfbal en badminton zijn enkele voorbeelden van sporten die meegenomen zijn in het onderzoek. De maatschappelijke activiteiten die sportverenigingen ondernemen, lopen uiteen van participatie in stedelijke sportstimuleringsprojecten tot het organiseren van instuifavonden voor hangjongeren.

Maatschappelijk actief

Volgens het onderzoek is een maatschappelijk actieve vereniging een club die "een actieve bijdrage levert aan de oplossing van (lokale) maatschappelijke vraagstukken, ook als die oplossing buiten het normale bereik van de vereniging valt en dus ook gericht kan zijn op niet-leden". Zestien procent van de Amsterdamse sportverenigingen is maatschappelijk actief met wekelijkse activiteiten die breed toegankelijk zijn. Deze verenigingen constateren deze behoefte in de wijk, op school of het jongeren centrum waar ze actief zijn.

FOTO: DREAMSTIME.COM

De maatschappelijke activiteiten variëren van het aanbieden van schoolsport, het organiseren van zomerkampen voor kinderen uit de buurt, instuifavonden voor hangjongeren, gratis skeelers verhuren aan minima of het openstellen van het clubhuis voor scholen of kinderopvang. De meeste verenigingen zijn maatschappelijk actief op eigen initiatief (43%), dertig procent neemt deel aan projecten van maatschappelijke instellingen, zoals scholen, en 29 procent van de clubs doet mee aan stedelijke sport-stimuleringsprojecten.

Tips voor gemeenten en sportbonden

- Ken de sportverenigingen in uw gemeente/binnen uw bond en gebruik daarvoor de typeringen van pagina 43. Elk type vereniging behoeft een andere aanpak en andere ondersteuning.
- Maak een schatting van de grootte van de drie groepen. Dan kunt u het beleid en uw beleidsinstrumenten zo effectief mogelijk inzetten. Bedenk u ook op welk type vereniging u zich wilt concentreren.
- Ga in gesprek met de sportverenigingen! Luister naar hun verhaal en behoeftes en bepaal samen een strategie. Wees op de hoogte van ontwikkelingen die bij de sportverenigingen spelen en houd ze op de hoogte van ontwikkelingen vanuit de gemeente/bond.
- Schat de sportvereniging op waarde, ook als ze niet voldoen aan uw definitie voor maatschappelijk actief. Kleine, recreatieve verenigingen die niet participeren in sportstimuleringsprojecten kunnen van grote maatschappelijke waarde zijn doordat ze hechte gemeenschappen vormen.
- Laat sportverenigingen van elkaar leren! Breng ze bij elkaar en stimuleer samenwerkingsverbanden. Laat een professional dit proces begeleiden zodat optimale ondersteuning wordt geboden.
- Wijs verenigingen op de voordelen die er voor hun inzitten (imago, pr, bestaansrecht, ledenwerving, etc.)
- Zorg voor professionele ondersteuning. Soms is tijdelijke ondersteuning van een professional voldoende om de vereniging weer goed te laten functioneren en hun maatschappelijke waarde tot uiting te brengen.

Positieve houding

De meerderheid van de Amsterdamse clubs staat positief tegenover maatschappelijke betrokkenheid. Deze positieve houding zorgt voor een gunstig klimaat waarin verenigingen en overheden tot een vruchtbare samenwerking op dit gebied kunnen komen. De verenigingen zijn zich bewust van de toenemende aandacht voor hun maatschappelijke rol en willen daar, binnen hun capaciteiten, op een juiste manier mee omgaan. Volgens de clubs moet het verenigingsbelang wel uitgangspunt blijven. Daarnaast moet er oog zijn voor diversiteit: elke club is anders.

Motieven

Het werven van jeugdleden, pr-doeleinden, imagoverbetering en ideologische redenen zijn de meest genoemde motieven voor maatschappelijke betrokkenheid van sportclubs in Amsterdam. Verenigingen zien het ondernemen van maatschappelijke activiteiten als een manier om hun bestaansrecht te vergroten. Het organiseren van maatschappelijke activiteiten levert in veel gevallen nieuwe leden op. "Geen jeugd, geen toekomst," is het adagium van veel clubs. Door de toegenomen aandacht voor sport als middel zijn sportverenigingen zich beter bewust van hun (gewenste)

maatschappelijke taak. Dit betekent echter niet dat sportverenigingen daadwerkelijk meteen in staat zijn om die maatschappelijke taak te vervullen.

Typologie sportverenigingen

Aan de hand van de onderzoeksresultaten is een typologie van verenigingen opgesteld. Dit kan een handig hulpmiddel vormen voor beleidsmakers bij het inzetten van sportverenigingen voor het behalen van maatschappelijke doelstellingen. Er zijn drie typen verenigingen te onderscheiden op het gebied van maatschappelijke inzet. De verenigingen worden ingedeeld aan de hand van een aantal factoren die de keuze van sportverenigingen voor het organiseren van maatschappelijke activiteiten beïnvloedt.

Type A

Het eerste type vereniging (A) is een voorloper op het gebied van maatschappelijke activiteiten. Het zijn veelal grote (meer dan 250 leden), financieel gezonde verenigingen met een grote jeugdafdeling en een groot organiserend vermogen. Ze onderhouden goede contacten met de gemeente, het stadsdeel, scholen en wijkorganisaties. Deze verenigingen zijn van grote waarde voor de maatschappij en vormen inspirerende voorbeelden voor andere verenigingen.

Type B

De tweede groep verenigingen, type B, is het grootst. Deze groep is zeer divers, heeft een positieve houding ten opzichte van het uitvoeren van maatschappelijke taken, maar het ontbreekt ze aan één of meerdere randvoorwaarden. De verenigingen hebben bijvoorbeeld onvoldoende vrijwilligers, een wankel financiële positie, een groot ledenverloop of accommodatieproblemen. Dit soort vraagstukken zorgt ervoor dat ze hoofdzakelijk of volledig bezig zijn met de dagelijkse gang van zaken en geen tijd of energie hebben om (bewust) bezig te zijn met maatschappelijke activiteiten. Overigens is naar schatting vijftig procent van de verenigingen in deze groep wel maatschappelijk actief, maar willen ze graag meer doen of hun activiteiten anders

inrichten. Omdat ze vaak geen verenigingsondersteuning hebben, zijn ze niet op de hoogte van ontwikkelingen en subsidies. Ze missen vaak organisatorische kennis en daadkracht om de vereniging naar een hoger plan te brengen. Verenigingsondersteuning op uiteenlopende gebieden is voor deze groep dan ook essentieel.

Type C

De derde groep verenigingen (C) zijn voornamelijk kleine (minder dan 100 leden), recreatieve verenigingen met een homogeen ledenbestand. Ze zijn sterk intern gericht en hebben geen behoefte om zich open te stellen voor niet-leden. De verenigingen vinden dat zij met hun kerntaken al voldoende maatschappelijk actief zijn. Zij vormen vaak

hechte gemeenschappen en zijn daarmee van grote maatschappelijke waarde. Deze groep verenigingen mag dan ook zeker niet door overheden over het hoofd worden gezien. De verenigingen vinden dat zij met hun kerntaken al voldoende maatschappelijk actief zijn. Zij vormen vaak hechte gemeenschappen en zijn daarmee van grote maatschappelijke waarde. Deze groep verenigingen mag dan ook zeker niet door overheden over het hoofd worden gezien.

Marieke de Groot is werkzaam als onderzoeker bij DSP-groep. Voor meer informatie: mdegroot@dsp-groep.nl en 020 625 75 37. Een samenvatting van het onderzoek is te vinden op www.dsp-groep.nl.

	Type A* Voorlopers, sterk en vitaal	Type B* Gemotiveerd maar onvoldoende toegerust	Type C* Traditionele intern gerichte sportverenigingen
Accommodatie/eigen clubhuis	Soms eigen accommodatie en bijna altijd eigen clubhuis	Huren accommodatie van gemeente en soms eigen clubhuis	Huren accommodatie van gemeente of andere partijen, bijna nooit een eigen clubhuis
Financiële positie	Gezond	Normaal tot zorgelijk	Normaal tot gezond
Professionele ondersteuning	Bijna altijd aanwezig	Vaak (nog) niet geregeld, wel behoefte aan	Geen, vaak ook geen behoefte aan
Kader	Soms ruim voldoende, vaak net voldoende	Vaak niet voldoende	(Ruim) voldoende
Jeugd	Grote jeugdafdeling	Vaak wel een jeugdafdeling	Vaak geen jeugdafdeling
Allochtonen	Vaak gemengd, vooral bij de jeugd	Klein tot gemiddeld percentage allochtonen	Vaak weinig tot geen allochtonen
Betrokkenheid	Veel aandacht voor, vaak grote betrokkenheid maar van kleine groep binnen de vereniging	Wisselend	Vaak hoge betrokkenheid
Type sport	Vaak teamsporten	Vaak teamsporten of semi-individuele sporten	Vaak individuele sporten
Recreatief vs. prestatief**	Prestatief en overwegend gemengd	Recreatief of gemengd	Recreatief
Grootte	Vaak middelgrote (101-250 leden) tot grote verenigingen (>250 leden)	Zowel klein, middelgroot als groot	Klein (minder dan 100 leden)
Contact & samenwerking	Veel goede contacten met stadsdeel en andere organisaties en verenigingen in de buurt. Veel initiatief om samen te werken	Wisselvallig, vaak niet duurzaam. Zien niet altijd de mogelijkheden en voordelen en beschikken vaak over te weinig tijd en inzicht	Geïsoleerd, weinig tot geen contact met andere organisaties in de buurt
Organisatorisch vermogen	Groot	Wisselend	Klein

* De verhouding tussen type A, B en C is in Amsterdam naar schatting (in procenten) 15-50-35.

** Gemengde verenigingen hebben zowel recreatieve als prestatieve teams, ongeveer gelijk verdeeld.